

24

DE
**FORO PERSONARVM
MISERABILIVM,**

AD LEGEM VNICAM CODICIS:
QUANDO IMPERATOR INTER PVPILLOS
VEL VIDVAS ETC.

1781, 3.

146,
DISSERTATIO IVRIDICA,

QVAM
SPECIMINIS LOCO A SE ELABORATAM

SVB
AVSPICIIS DIVINIS,

CONSENTIENTE

AMPLISSIMA ET INCLYTA FACVLTA TE IVRIDICA
IN ACADEMIA ROSTOCHIENSI,

PRAESIDE

VIRO EXCELLENTISSIMO ET CONSVLTISSIMO

DOMINO

WALTER VINCENT WIESE,

IVR. DOCT. ET PROF. PVBL. ORD. FACVLT. IVRID. SEN.
ET P. T. DECANO,

PROMOTORE IN PERPETVVM DEVENERANDO,

ANNO MDCCLXXXI DIE VI. APRILIS,

IN ACROATERIO MAIORI

HORA NONA ANTE MERIDIEM

PVBLYCO EXAMINI SVBMITTET

IOHANN GOTTFRIED CRVMBIEGEL,

ROSTOCHIENSIS.

ROSTOCHII,
TYPIS ADLERIANIS.

DE
FORO PERSONARVM
MISERABILIVM

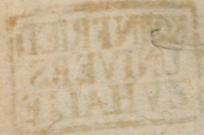
AD LEGEM VNICAM CODICIS
QUANDO IMPERATOR INTER PAPHLOS
VEL VIDVAS ETC.

DISSERTATIO IURIDICA
SPECIMINIS LOCO A SE ELABORATA

AVSTRIACIS DIVINIS
AMBASSIATA ET INQVITA FACVLTA TE IURIDICA
IN ACADEMIA ROSTOCHENSIS

TRIASIDE
VIRI EXCELLENTISSIMO ET CONSULTISSIMO
DOMINO
WALTER WINCENT WISSE

IN ACADEMIA ROSTOCHENSIS
PROMOTORE IN PERPETVVM DEVENIENDO
IN ACADEMIA ROSTOCHENSIS
ANNO MDCCLXXXI DIE VI APRILIS
HORA NONA ANTE MERIDIEM
PABLICO EXAMINI SVBMITTIT
IOHANN GOTTFRIED GRVMBIRGER

ROSTOCHIA
TYPIS ADLRIANIS

MAECENATI SVO,

VIRO PERILLVSTRI

DOMINO

IN
D. IOHANN CHRISTIAN
QVISTORP,

SVMMI REGII TRIBVNALIS WISMARIENSIS ASSESSORI

GRAVISSIMO,

QVEM

SVMMA REVERENTIA

AMPECTITVE

MACEINATI SVQ

VIRO PERVALENTI

QVALEMCVNQVE DISSERTATIONEM

IN

D. IOHANNI CHRISTIANO

SIGNVM GRATAE AC OFFICIOSAE MENTIS

QVISTOR

DAT DICAT DEDICAT

PROFESSORIS REGII TRIBUNALIS WISMARIENSIS ASESSEORIS

GRAVISSIMO

TANTI VIRI

QVEM

SANCTAE REVERENTIAE

AMBITIOSA

cultor obsequiosissimus

IOHANN GOTTFRIED CRUMBIEGEL.

§. I.

Proemium.

Quum ante discessum ex hac alma patria, in qua per
trium annorum spatium in scientias iuridicas in-
cubui, ad specimen studiorum publica disputatione
edendum complures me commouissent rationes,
atque hunc in finem varias iurisprudentiae materias pro facultate
mea, quam valde confiteor exiguam, perlustrassem; inter alias
in rubro nominatam elegi; animo mecum constituens, de foro
miserabilium personarum quid sentiam, proferre. Non minus
quidem ipsius materiae, qua premitur, difficultas, quam eorum
agmen, qui de ea iam multa contulerunt, atque quorum nomina-
tione KAESTNER ^{a)} quatuor complet paragraphos, facile ab hoc
instituto detertere me potuisset, nisi sperassem, fore ut mihi iu-
ueni indulgeatur audacia in supplendo eo, quod auctoribus mox
nominandis deest. Praeter a KAESTNERO laudatos auctores in
primis beat. THOMASIVS dissertationem de singulari aequitate Tit. C.
quando Imper. inter pup. etc. cognoscat etc. eiusque usupratico. RITTER
de priuilegio fori personarum miserabilium occasione l. un. C. quando
Imper. inter pup. etc. WAYER de priuilegiis miserabilium personarum
ratione

ratione fori intuitu Tit. C. quando Imp. inter pup. etc. ZOLLER ad legem un. C. quando Imp. inter pupill. etc. FEVERBACH de quaestione an et quatenus priuilegia miserabilium personarum pauperibus denegari possint ad l. un. C. quando Imp. inter pupill. etc. scripserunt. Ceteroquin plur s dhuc de hac materia commemorauerunt, ex quibus, quoniam mihi non fuerunt in promptu, nullos fructus capere potui.

a) In diss. an reus sit miserabilis persona ad leg. un. C. quando Imp. inter pup. etc,

§. 2.

Lex in qua materiae sedes.

Hanc materiam perscrutando inueni, nusquam nisi in lege dicta C. quando Imperator inter pupillos, vel viduas, vel alias miserabiles personas cognoscat: et ne exhibeantur, miserabilium personarum priuilegium situm esse; quare quum haec lex omnem facit paginam, liceat ita hic eam allegare, vt expressis verbis in titulo decimo quarto libri tertii C. legitur, quae haec sunt: Si contra pupillos, vel viduas, vel diuturno morbo fatigatos et debiles impetratum fuerit lenitatis nostrae iudicium, memorati a nullo nostrorum iudicum compellantur comitatui nostro sui copiam facere; quinimo intra prouinciam, in qua litigator et testes vel instrumenta sunt, experiantur iurgandi fortunam: atque omnis cautela seruetur, ne terminos prouinciarum suarum cogantur excedere. Quodsi pupilli, vel viduae, alique fortunae iniuria miserabiles, iudicium nostrae serenitatis orauerint, praesertim cum alicuius potentiam perhorrescunt: cogantur eorum aduersarii examini nostro sui copiam facere. b) Iam primo intuitu hanc legem contemplanti patebit, duorum in hac lege priuilegiorum mentionem fieri, quorum prius verba: Si contra, vsque ad: — cogantur excedere, posterius verba: Quodsi, vsque ad: copiam facere, absoluunt. Quamquam hoc vltimum pertractandi mihi tantum animus est: non abs re tamen puto, et illud prius supremo attigisse digito.

b) De variis lectionibus huius legis commemorat THOMASIVS l. c. §. 3.

§. 3.

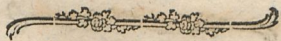
§. 3.

Quid de illo priori privilegio statuendum sit?

Priusquam aliquid de hoc privilegio asseri potest, necessario, ut arbitror, inuestigandum est. in quo consistat? Non antiquiores solum sed omnes etiam nouiores, quos legi, auctores, et de quibus THOMASIVM ^{c)} et LEYSERVM ^{d)} laudare sufficiat, sine dubio hoc privilegio pupillis viduis etc. nihil magis, quam ut e foro ordinario in prima instantia euocari nequeant, concessum esse contendunt; rationem vero huius asserti nemo profert. Ex ipsis nostrae legis verbis talem interpretationem deduci posse, non satis mihi persuasum est. His enim modus, quo dictae personae in prouincia conueniuntur, minime determinatur, atque nec ordinarii, nec extraordinarii, nec competentes, nec incompetentes iudices commemorantur, sed sancitur tantum, dictas personas non ante Imperatorem trahendas esse, vti dilucide declarant verba: *memorati* etc. ac: *omnis cautela* etc.; et quoniam in his non constituitur, vtrum, ut alias plerumque creditur, in prima instantia an in vteriori ad Imperatorem prouocari debeant, sed quaeuis potius e prouincia exeundi coactio prohibetur, illorum opinioni non subscribere possum, qui hoc privilegio forum ordinarium ac quasi instantiam primam constitutam esse credunt; sed e contrario hac lege sane modus, quo quis in prouincia conueniendus sit, sicuti respectu reliquarum, ita et hic memoratarum personarum intactus mansit. Imperator certe, ut ex ipsis verbis legis elucet, tantum hoc agere vult, ut dictas personas ab aduersariorum vehementissimis turbationibus ac perpetuis liberaret; quod quoniam ita effici optime poterat, quum euocationem ex prouincia prohiberet: reuera hanc euocandi facultatem demere, voluit, atque sic hos temere litigantes prouincialium iudicum sententia contentos esse coegit. Quod autem ad refrenandas aduersariorum perturbationes atinet, hanc veram huius legis et privilegii fuisse rationem, ex eo adhuc magis apparet, quod non ipsas simul has personas illa facultate priuauit, sed vti dixi, earum tantum aduersarios, quippe quum Imperator non ita loquutus sit: *memorati* — — — *non faciant, sed non compellantur facere; non: ut excedant, sed ne cogantur excedere*, ex quo in aprico est, his, si,

si ad Imperatorem prouocare vtile ipsis videretur, non aequè ac illos vexantibus aduersariis hoc ius ademptum esse. Nunc igitur determinatu facile erit, quid statuendum sit de RITTERI *e*) et BAYERI *f*) opinione. Hi cum reliquis asserunt, istud priuilegium hodie per Nouellam 86 ad omnes extensum esse litigantes, adeoque, quum vi huius nemini beneficium primae instantiae ac fori ordinarii auferri queat, nullius hoc beneficium esse vsus. Quod si vero, hanc legem nihil minus quam forum ordinarium constituere, certum est; ex fundamento a Nouella allegata defuncto legis adductae abrogatio recte deduci sane non potest, sed probabiliorem abrogationis speciem finis dictae Nouellae in se continere videtur, quippe in quo sancitur, si iudex differat discernere negotium, nec litigantibus iustitiam seruet, ad Imperatorem appellare vnicuique licere, ergo quoque iis, qui pupillos viduas etc. conueniunt. Ast hic rursus obstat regula satis nota, secundum quam lex posterior generalis priori speciali non derogat, nisi expressa legislatoris voluntas hoc testatur. Atqui inde sequitur, vt per *Nouellam 86* hoc primum priuilegium nequaquam sit derogatum, sed respectu huius florido vigeat valore. Non magis vero placet, quam THOMASIVS tueretur, sententia, Hic *g*) enim ita distinguit, vt prouocatio ad Principem in prima instantia vel iusta, vel iniusta sit; in posteriori casu plane eam tollere cupit, in priori vero nullam huius specialis cessionis adductam esse rationem, et tunc eam iniustam esse demonstrat. Ast concedamus iniustitiam prouocationis ad Principem in prima instantia, quid inde? Hanc specialem euocationis sublationem valere? minime, sed Imperatorem, vt ipse quoque THOMASIVS obseruat, taxandum esse, quin talis euocatio generaliter sublata sit. Si vero, vt dixi, hic prouocatio ad Principem non in prima sed in vltima sublata est instantia; minime huius vltioris prouocationis, quam in genere iustissimam esse contendo, sublatio specialis ob rationes in lege ipsa allegatas contra iustitiam mihi certare videtur. Denique concedamus, maximae hanc legem patrocinari iniustitiae, ex hoc tamen nemo, quum et iniustissima sed rite lata ac recepta lex valeat, illius abrogationem deducere poterit. Ex his igitur omnibus non euinci potest, hanc legem extra vsum esse. Sed aliud sane, si legem ipsam intuemur, adest fundamentum, quod hodie.

hodierno illam destituit vsu. Ex ipsa enim hac lege elucet, talibus pupillis viduis etc. hoc priuilegium concessum esse, qui in prouincia romana vitam degunt, quare si hodie locum inueniret, non nisi prouinciae ciuibus concedi posset. Sed nemo negabit, quaecunque de prouincia; et in primis respectu iurisdictionis noscimus, tam esse confusa et perturbata, vt, quae quondam prouinciae ciuibus concedebantur, ad vllum Germanorum ciuium genus cum certitudine applicare nemo audeat, quamobrem plane illi deficiunt subiecti, in quibus cum ratione nostrum priuilegium locum inuenire potest, hinc totus quoque illius vsus hodiernus plane denegandus erit. Si vero tali modo constat, omnia, quae amplius hac de re inuestigantur, ob vsus defectum nullius esse vtilitatis, inter alias et dubiam illam quaestionem, quae per dictas personas pupillos viduas etc. intelligantur, eo tutius silentio transeo, quo certius non nisi nugas agerem.

- c) loc. cit. Sect. 2. §. 35.
- p) Specim. 78. m. 1.
- e) l. c. parz. 2. th. II. §. 2.
- g) l. c. Sect. 2. §. 35.

§. 4.

Quae sit ratio huius dispositionis?

Transgredior ad scopum primarium, ad beneficium secundum in dicta lege concessum, atque merito initium capio perferendo, vtrum aliqua huius priuilegii sana ratio probanda sit, an iis, qui plane eam cerebrinam adpellant, sit adfentiendum? Qui in hac lege veram derexisse rationem credunt, in eo consentiunt, quod in Imperatoris Constantini aequitate sita sit, ne ego quomodo possim, quin in horum transcendam sententiam. Ast vtrum haec aequitas sine limitatione in quouis obuiente casu accipienda sit, vt illi simul credunt, de hoc valde dubito. Certe enim Imperator complures in imperio obseruabat, qui ob defectum facultatum, et copiarum, ob qualitatem personae, ob relationem, aliasque circumstantias, non sine enormi damno ac salutis interitu, causas ordinarie peragere poterant, quos omni ope destitutos derelinquere iniquum ipsi videbatur, atque quomodo his succurrendum sit

B

fit meditabatur, ad quod nullam meliorem inueniebat viam, quam faciendi, vt harum personarum aduersarii immediate ipsius examini sui copiam facerent, ideo vt statim ipse sententiam ferre ac has personas ab omni laesione omnibusque litium retardationibus tutas praestare posset. Si vero, quod quisque confitebitur, cuiusvis est Imperantis, pari cura et iniquum extirpare et aequum promouere, vtrumque autem ipso hoc priuilegio, iis nimirum, qui non sine enormi damno caussas ordinarie peragere poterant, principem ipsum adeundi facultatem largiendo, quod sane aequitati conuenit, a Constantino effectum est: nescio vtrum quis esse possit, qui huius beneficii aequitatem et iustitiam vocet in dubium. Atqui quum ex hoc nihil absurdi seu contradictionis eluceat, quinimo remedium iusto valde conueniat scopo: non intelligo, nisi omnem sanam mentem Imperatori denegare placet, quomodo haec dicta ratio vel euidenter falsa sit, vel petitionem principii sapiat. ^{b)}

b) THOMASIVS l, c Sect. 3. §. 32.

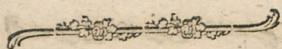
§. 5.

Quibus hoc priuilegium concessum sit? ac quae respectu huius miserabiles personae dici mereantur?

His praestructis non perdifficile duco, determinare, quibus hoc priuilegium tribuendum sit? Dummodo enim a uera ratione non discedamus, ipsa uerba, quae has personas indicant, ab omni interpretatione haud aliena sunt, quamuis ea satis obscura esse non negandum sit, ita vt summam inter doctores dissensionem excitauerint. Nam quum Imperator in hoc priuilegio, *quodsi*, inquit, *pupilli vel uiduae, aliique fortunae iniuria miserabiles*, ac porro, *si contra pupillos, vi-
duas, vel diuturno morbo fatigatos et debiles*: alii hoc priuilegium cuius pupillo: uiduae, morbo fatigato ac debili, quippe quae personae in primo priuilegio nominatae sunt, et praeter has nemini concedunt, alii e contrario cuiuscunque, qui ulla miseria premitur, tam larga manu conferunt, vt nulli dubitent, quin ipsum ceteroquin felicissimum et virginum et studiosorum, ^{b)} genus in miserabilium personarum numerum referant. Priorem sententiam, inter alios

GOTHO-

GOTHFREDVS d) qui tamen m) pauperes adhuc addit, ac LEYSER tuentur, sed sine ulla prolata vel lege vel ratione; et licet THOMASIVS n) ui contextus illi opem ferre cupiat, non tamen sufficit haec ratio. Primo enim aperte ex lege apparet, Imperatorem minime iisdem miserabilibus prospicere uoluisse; nam prius priuilegium iis tantum, qui in prouincia vitam agebant, contra ea ultimum in quocunque regni loco vitam degentibus datum est. Deinde cui bono tam uana subiectorum repetitio, eaque uerbis plane diuersis? Denique si interpretatio ex contextu locum inuenire debet, prius ex posteriori aequae ac posterius ex priori probari potest, atque significationes uerborum: *uiduae, pupilli, diuturno morbo fatigati* et in primis *et debiles* primi priuilegii, ex significatione uerborum: *Aliique fortunae iniuria miserabiles* potius, quam horum vis ex illorum notione determinari, fortasse praestaret. Ac postremo haec duo priuilegia toto coelo distant, ita ut inde, quod illud concessum sit alteri, et eidem concedendum esse hoc, iustis sane syllogismis concludi nequeat. Neque magis conuincor iis, quae profert FEVERBACH o). Hic enim asserit, Imperatorem in rubrica pupillos uiduas aliasue miserabiles personas nominasse, et in primo priuilegio, quas sub uoce miserabiles personas intelligi uellet explicasse, hinc inde apparere, non nisi easdem personas iisdem uerbis in secundo priuilegio comprehendendi posse. Sed ni fallor elucet quidem ex speciali non nullarum personarum denominatione, has dictas esse miserabiles, sed praeterea nihil, ergo minime, ceteras omittas esse non miserabiles. Si igitur eadem uerba in priuilegio secundo proueniunt, etiamsi hinc constaret, in primo memoratas personas esse easdem miserabiles intuitu secundi priuilegii, eodemque modo, quo pupilli et uiduae, hoc participare priuilegium: minime tamen inde consequens foret, non nominatas esse non miserabiles, nec ideo gaudere posse hoc priuilegio. Sed non constat. Equidem concedo, explicauit Imperator mentem suam, sed respectu primi tantum priuilegii, id, quod aperte ex natura differentiaeque utrorumque tam valde inter se discrepantium priuilegiorum eminet. Quis enim est, qui nesciat corpus morbo fatigatum ac debile praecipue tunc temporis grauissimo fuisse impedimento ad peragendum eas in primis lites, quae comparationem personalem extra prou-

prouinciam desiderabant, quum e contrario eadem corporis infirmitas nullum praebeat obstaculum, quo minus quis aduersarium ab iudice inferiore gradatim in eodem loco ad summum prorahat. Respicit ergo Imperator ad priuilegium ipsum, dum aliquas miserabiles personas speciatim nominat, quae igitur tales esse desinunt, simul ac de alio beneficio est sermo. Sed non minora huic sententiae, cuiusque scilicet miserabili personae hoc concedendum esse priuilegium, obstant dubia. Primo enim confestim oritur quaestio: *Quis est miserabilis persona?* Est haec vox nusquam in legibus determinata, neque tamen sine eius distincta notione tuto ad ueram subiecti cognitionem peruenire possumus. Qui cuiuslibet miserabili hoc priuilegium uel horum uerborum concedunt, hi necessario sensum latissimum adhibere debent, quodsi autem fieret, miserabilium numerus absolute foret infinitus. Liceat enim eo sensu miseriam fingere, quo uenit in communi uita, quis quaeso tunc foret, qui non aliquam miseriam pro se allegaturus sit, ac tali modo inferioris iudicis decretum ita effugeret, ut nihil huic relinqueretur iurisdictionis. Deinde nonne summam iniustitiam, immo insaniam Imperatoris haec lex proderet, si hoc priuilegium cuiuslibet concessum esse itaueremus, etiamsi talem passus sit miseriam, quae neuiquam conferri mereatur cum illa facultate, praetermissis iudicibus inferioribus, ad ipsum Imperatorem prouocandi. Profecto utrumque Imperator noluit. Et postremo talis interpretatio quam latissima regulae iam tritae, quod beneficia strictae sint interpretationis, omnino contraria foret. Haec non minus me mouent ne hanc interpretationem faciam meam, quam illa me dehortantur, ut isti subscribam sententiae. Ast tunc rursus mouetur quaestio: *quis est, qui hoc gaudent beneficio?* In respondendo ad hanc quaestionem necessario ad rationem huius beneficii respiciendum est, atque quum haec in eo consistat, ut Imperator iis, qui causas suas processu ordinario non sine enormi damno absoluere poterant, succurrere uoluerit, mihi non absonum uideatur, si respectu huius legis eas personas nominamus miserabiles, qui tunc quando ipsarum causa ordinarie agitur, grauissimum patiuntur detrimentum, ideoque non nisi huiusmodi personis hoc concedimus priuilegium. Nam nisi sumamus, quod nunquam tamen concedi potest, Imperatori atrocissimam

simam coeterorum tuendi laesionem animum fuisse, id, quod
 sane factum esset, quando ad ipsum Imperatorem, omiſſis iudi-
 cibus ordinariis appellare permisisset iis, qui quidem miseria
 premuntur, at non ea, qua ullo modo in ordinaria suarum rerum de-
 fensione turbantur, nisi igitur id sumamus: nunquam sumi potest,
 Imperatorem verbis: *aliquae fortunae in iuria miserabiles*, alias
 quam iamiam dictas intellexisse. Sed ex hoc elucet, sicut in nullo statu
 generatim semper talis qualitas, ac tale impedimentum obuenit, ita
 quoque nullum statum in genere hoc beneficio munitum esse, adeo ut
 nec semper pupillus, quia in statu pupillari, nec vidua, quia in statu vi-
 duitatis, est, eo utri possit, licet non negandum sit, hoc aperte contra
 ipsa verba certare videri, quippe quae in genere continent: *quodsi
 pupilli vel viduae*. Inficiari quidem nequeo, cuilibet personae,
 simulac eam constet esse vel viduam vel pupillum, in praxi hoc
 dari solere priuilegium; ac ne vllum quidem oritur dubium, nisi
 fortasse sit persona illustis *p*); interim fatendum mihi est, non-
 nulla dubia contrariam magnopere mihi commendare sententiam.
 Quis enim est, qui vllam vnquam sanam rationem detegere pos-
 sit, quae Imperatorem mouisset, ut huic personarum statui accu-
 rate in genere hoc largitus sit priuilegium. Nam respectu vi-
 duae haec ratio vel ex idea feminae in genere, vel viduae in spe-
 cie petenda est. Intuitu prioris defectus defensoris fortasse ad-
 sumeretur ut ratio mouens; sed hoc quadraret pariter in virgi-
 nem atque in viduam, atque quum tantum huic non illi, priuile-
 gium concessum est, omnino euanescit. Intuitu posterioris autem
 aequae minus in specifica viduae differentia inueni potest ratio
 legis. Nam quum haec in defectu commercii coniugalis consi-
 fiat, iste vero defectus nequaquam ad illud priuilegium referri
 possit: neminem quoque huius legis rationem ex illo argumento
 credo deducturum esse. Nec aliter se res habet intuitu pupilli:
 Quamquam enim lubricum aetatis ut ratio proferatur: huic tamen
 rursus opponendum est, idem etiam ad quoscunque minores ap-
 plicari posse, quibus tamen hoc non est concessum; cui deinde
 accedit, ut quoque haec qualitas nihil cum dato priuilegio habeat
 commune. Quoniam igitur in ante dictis nequicquam vera ac
 iusta ratio, cur his praecipue personis dictum priuilegium datum
 sit, detegi potest; sed e contrario talem interpretationem, nisi

Constantinum summae incusemus iniustitiae, haud defendere possumus: lubens confiteor, vtrum ea Imperatori fuerit mens, me adhuc valde dubitare. Certe enim Imperator, quemadmodum iam antea dixi, iis opem ferre studet, qui alias magnum ex processu ordinario caperent damnum, atque hos verbis: *fortunae iniuria miserabiles* comprehendit. Iam vidit a fortuna derelictorum maximam partem esse viduas et pupillos, et quoniam a potiori sit denominatio, vt exemplum daret, quaenam sint personae miserabiles, hoc potissimum genus hominum nominat, atque hinc ita loquitur: *Quodsi pupilli vel viduae* — puta nimirum, si vere sunt personae miserabiles ex mente Imperatoris. Minime igitur hos nominavit eum in finem, vt pupilli et viduae sine discrimine, sive ad miserabilium personarum numerum referri queant sive non, vna cum reliquis hocce participant privilegium, quippe quum non dixerit Imperator: *et fortunae iniuria miserabiles, sed caute pronideque aliique*. Id quod indicat, tales eum pupillos talesque viduas intellexisse, quae reuera sunt miserabiles, iisque tantum hoc privilegium concedere voluisse. Quare vt nemo defenderet, mortem aut patris aut mariti semper aut vxorem aut liberos tam reddere miserabiles, vt hoc nomen vi huius legis suo iure mereantur; sic vtique pupillo aut viduae, quando secundum hanc legem miserabiles personae vocandae sint, vsus huius privilegii est largiendus non minus ac cuius alii afflictiae fortunae homini.

Si tali modo haec legis nostrae verba secundum probabilem Imperatoris sensum explicamus, omnia quoque dilabuntur dubia. Tunc enim non illam solum *Constantini* iniustitiae ac laesionis suspicionem e medio tollimus, prudentiamque eius tutam praestamus et aequitatem, sed evanescent quoque illae captiosae quaestiones in compluribus ²⁾ scriptis tot replentes paragraphos, vtrum iudaeis, noviter baptizatis, mercatoribus, meretricibus et virginibus et studiois etc. etc. hoc privilegium datum sit? In genere enim his omnibus denegandum est, quia ad has personas qua tales, hoc privilegium non directum est, sed ad eas tantum, quae re vera sunt miserabiles.

²⁾ LEYSER sp. 78. m. 4.

³⁾ in commentar. ad l. 2. Cod. Theod. lib. 1. Tit. 10.

m) *spec. et med. cit.*

n) *l. c. §. ii. contentus, inquit, ostendit, quod Imperator iisdem personis miserabilibus prospicere voluerit duplici privilegio.*

o) *in dissert. laudat. §. 8. et seq.*

p) *RITTER l. c. §. 36. hoc privilegium viduis illustribus concedit. Contrarium defendit CARPZOWIUS l. 2. tit. 2. R. 20. n. 27.*

q) *THOMASIVS l. c. §. ii-22. RITTER l. c. §. 29-50.*

§. 6.

Num privilegium competat agentibus tantum, an etiam reis et interuenientibus?

De hac quaestione vtrum et reis hoc competat privilegium, iam alibi valde certatum est. Prolata enim sunt argumenta, quae affirmatiuam, prolata sunt, quae negatiuam tuentur sententiam *). Priori imprimis sunt opposita dubia, 1) quod duo tantum haec lex in se continet privilegia, tertium non commemorat, 2) quod verba *copiam sui facere et orare* proprie de reo dici nequeunt, 3) quod ius singulare, ergo etiam privilegium est stricte interpretandum, et 4) quod talis interpretatio certat contra iurisdictionem patrimonialem. Sed ita respondeo, quod respectu primi dubii quilibet nouum atque tertium privilegium aequae minus quaerere, ac, vt generi eius species detrahatur, concedere cupiat. Si igitur, quod luce meridiana clarius est, et ipsi quoque negantes affirmant, miserabilibus personis facultas aduersarios ad Principem ipsum in ius vocandi data est, et miserabilis reus pariter ac miserabilis actor pro miserabilibus reputandi sunt personis, nec vtrum talis persona reus an actor an vtrique esse debeat, nusquam determinatum est: profecto non credo, alteri speciei denegare posse, quod concedatur alteri. Quod attinet argumentum secundum iam a BERGERO *) reprobatum est, quippe qui horum verborum sensum, et cum his connexam Imperatoris mentem bene explicauit. Huc praeterea accedit, quod ipsis verbis *copiam facere* Imperator in primo eiusdem legis vsus sit privilegio, cuius applicationem nemo tamen reo denegabit. Quoad dubium tertium, equidem non nego, privilegium esse stricte interpretandum, ex quo autem, me iudice, non fluit, id quod in privilegio continetur ex eo esse delen-

delendum. Quartae denique obiectionis nulla habenda est ratio, quia eadem manet conditio iurisdictionis patrimonialis respectu rei, quae est respectu actoris, et nullum intuitu huius, vtrum reus an actor sit miserabilis, oritur discrimen. Porro nusquam iudici patrimoniali respectu huius priuilegii ius potius quam cui-cunque personali concessum esse inuenio; et denique aperte hic sermo est de iure romano, talis iurisdictionis, qualis est patrimonialis, plane incio. Quum ergo nullum pro negatiua sententia fortiter pugnat argumentum, sed eadem potius ratio tam in reo, quam in actore inuenitur, quinimo semper maior est fauor iuris pro reo quam pro actore: affirmatiua sententia magis placet. Simili quoque modo non dubito, quin miserabilis persona in casu interuentionis ad summum iudicem aduersarios prouocare possit. Nihil enim huic obstat asserto, quum ii quoque, contra quos interueniunt, eorum sint aduersarii, quorum generalis in saepe dicto priuilegio facta est mentio.

r) THOMASIVS l. c. Sect. 2. §. 10.

s) BERGES ad ordin. Proc. p. 96. seq. in suppl. ad El. D. F. P. 11.

§. 7.

Ad quodnam iudicium causa deuoletur?

Si miserabilis persona ab inferiori iudice ad superiorem prouocat, hic est vel iudex summus vel intermedius. Ille est talis, a quo appellari nequit, vel quia nullus adest iudex superior, qualia sunt iudicia imperii suprema, vel quia, quamquam alias extat superior, in hac causa tamen ei nulla ob aliquod priuilegium e. g. summam appellabilem, competit iurisdictionis, quales sunt status imperii in iis causis, in quibus ab eorum sententia appellari nequit ad iudicia superiora. Intermedius vero vocatur ad quem et a quo appellatur. Itaque quaeritur, ad quem dictorum iudicum miserabilis persona vi huius beneficii rite prouocet? Ac respondendum est, quod ad iudicem intermedium nulla prouocatio locum inueniat. Talis enim prouocatio per nostram legem, ex qua tamen deducenda esset, minime probatur, quippe quae dicit *examine nostro*. Quoniam vero nullum

nullum adest argumentum, quod probat, eam iurisdictionem, quae tunc temporis apud Imperatorem ipsum fuit, hodie ad iudicem intermedium transisse: extra omnem dubitationis aleam positum est, hanc prouocationem ad iudicem intermedium non nisi vanam ac inutilem esse. Iam quoque ex his apparet, vtrum ad Imperatorem an ad statum imperii s. dominum territorialem ille, qui hoc privilegio utitur, prouocare debeat, id quod complures dissensus inter Doctores excitauit, quippe qui partim Imperatori ¹⁾ partim statibus ²⁾ supremam indistincte ³⁾ concedunt cognitionem, partim vero in eo, vt pro lubitu ad quemcunque prouocari possit, conuenire videntur. Nam licet alter Imperatori siue iudicis Imperii summis, alter domino territoriali ius in tali diiudicandi casu esse contendat; neuter tamen alii hoc ius competere, quam pro quo certat, directe negat. Sed ab hac opinione rotus alienus sum. Nam in eo rei cardo vertitur, quis ea iurisdictione, qua tunc gauisus est Imperator, mutato statu romano, hodie fruatur, vtrum Imperator an status imperii? Quam si nactus est hic, minime illi, si vero ille, minime huic, ergo non vtrique competere potest. Quum vero expeditum est, Imperatorem iis temporibus summum fuisse iudicem, a cuius sententia nulla locum inuenire poterat prouocatio, ex eo quoque prono alueo fluit, non nisi summo iudici hanc competere iurisdictionem, hoc est, Imperatori seu imperii iudicis tam in causis appellabilibus, quam in iis quae immediate coram hoc foro peragenda sunt, e. g. quando status imperii, siue ipse siue eius aduersarius ⁴⁾ miserabilem se confiteatur, vel agit, vel contra eum agitur. In causis vero non appellabilibus, status imperii ipse siue dominus territorialis est iudex supremus, hinc in iis causis rite ad eum prouocatur. Neque illi obstat, quod STRYCK opponit, dum *gaudent*, inquit, *imperii status vi superioritatis territorialis eodem iure in suis territoriis, quo imperator in imperio*. Sed hoc non absolute rerum esse, ex eo elucet, quod Imperator olim inter alia vltimam sententiam ferendi regulariter gaudebat facultate, quae vero in causis appellabilibus hodie status imperii non competit.

²⁾ CRAMER *Werzlarische Nebenstunden*, zweiter Theil, p. 185. et seq.

⁴⁾ STRYCK in *usu moderno*, lib. 5. r. 1.

- *) Distinguit quidem STRYK l. c. respectu Camerae, inter eas provincias, e quibus ne quidem per viam appellationis recursus ad Cameram patet, et inter eas, e quibus omnino patet; sed tam in his quam in illis hoc privilegium exercere status imperii defendit, quare plane intelligi nequit, cur distinguat. Deinde haec quoque distinctio non sufficit, quia plura inveniuntur territoria, e quibus in aliis quidem, non autem in caeteris causis recursus patet ad summa imperii tribunalia.
- **) Noli ex his verbis: status imperii se miserabilem constitetur, contradictionem quaerere. Affirmant quidem CARPZOW. L. 2. Resp. 9. n. 27. 28. et CRAMER in Wetzlarischen Nebenstunden, zweiter Theil, pag. 191. statum imperii, etiamsi sit miserabilis i. e. in sensu ab his adsumto, vel pupillus, vel vidua etc. hoc privilegium sibi non vindicare posse. At quanta primo dubia contra hoc assertum obmoueri possunt? dum ratio ab iis prolata non sufficit; ac deinde secundum mentem legis adductam alia persona est mihi miserabilis, quam quae ab allegatis auctoribus fama conspicuis assumitur, (S. 3. et 4.) Sicuti enim nemini ob solam viduitatem seu statum pupillarem hoc beneficium vquam concederem, ita ob has rationes nec ante memorato statui imperii largirer; sed ut in quouis homine ordinaria processus prosecutione grauissimum damnum patiente, ita in hoc etiam statu privilegium sine dubio obtinebit. Neque cum CARPZOWIO l. c. vereor, ut persona illustis, tali modo pro miserabili habita, iniuriis se laceffitam existimaret, ac multo ad hoc minus, ut talis idea contradictione laboret.

§. 8.

In quam parte processus hoc beneficium allegandum sit, et utrum per saltum appellari possit nec ne?

Si eiusmodi persona, quae miserabilis vocari meretur, atque hanc ob causam suo iure prouocat ad hoc privilegium vel aduersarium conuenit, vel ab eo conuenitur: in dubium a nonnullis vocatur, utrum confestim et ante litis contestationem hoc privilegium in suum usum vertere debeat, an quocumque tempore et lite iam coepta ad Principem prouocare possit. Tam illud quam hoc tuentes laudat LEYSER *) et ad hos defendendos semet ipse accingit. Atque hoc non solum statuendum est, quando persona iam lite coepta miserabilis fuit, sed tunc quoque, quando pendente lite miserabilis facta est. Nullius enim est momenti argumentum, quod in priori tantum casu opponi possit, ex renunciatione

tionē deductum, quippe quae, etiamsi quis non usus sit priuilegio in prima instantia, minime probari potest; nec maioris valoris est dubium *ex l. 3. de iud. desumptum*. Sancitur quidem hac lege, quod, ubi iudicium coeptum sit, ibidem finiatur; sed sancitur non minus aliis legibus, quod quisque in prima instantia conueniendus sit, vnde tamen nemo totius priuilegii non usum defendere audebit. Sicuti ergo huius, ita quoque sane illius legis exceptionem hoc sistere priuilegium, ipsa luce clarius est. Ex quo vero simul sequitur, vt non solum in prima siue superiori instantia, causa adhuc indecisa, sed tunc etiam, quando sententia ab iudice inferiore lata est, atque causa ad immediatē superiorem, si ordinariē ageretur, devoluenda esset, confestim iudiciis intermediis praeteritis, ad summum iudicem, ac adeo per saltum prouocari possit. Quoniam enim indeterminatē hoc priuilegium personae miserabili concessum est: quocunq; etiam tempore, in quauis instantia ac generatim vbique eo fruendi sine dubio facultate pollet miserabilis.

x) *loc. cit. med. §. 6.*

§. 9.

Quomodo ad hoc priuilegium prouocandum sit?

In regula cuius iudici inferiori competit facultas de sua ipsius competentia vel incompetentiā diiudicandi. Hinc inde fortasse aliquis quaestionem moueret, num, si quis miserabilis illo priuilegio uti vellet, tunc iudex inferior super admissionem aut denegationem priuilegii cognoscere possit? Sed ex mea quidem sententia haec cognitio ipso adempta ei est priuilegio. Expressis enim verbis dicitur: *Quodsi pupilli etc. iudicium nostrae serenitatis orauerint, i. e. si precibus a Nobis petierint, vt ipsis auxilium praestemus*. Ex quo igitur elucet, non inferioris iudicis arbitrio sed Principis iudicio relictum esse, vtrum persona sit miserabilis, nec illum huius rei cognitione gaudere. Itaque necessario ad Principem ipsum dimittendae sunt preces, qui solus tantum hoc largiri potest priuilegium. At quaereret fortasse quispiam, vtrum preces necessario semper a miserabili persona prolatae audicndae sint, an
C 2
potius

potius pro libitu Principis reici possint, quum hoc priuilegium ab ipsius clementia tantum pendeat? Sed huius sententiae nunquam particeps esse possum. Quamquam enim, quod negari nequit, tempore publicationis originem Imperatoris *Constantini* clementiae omnino hoc debet priuilegium: tamen posteaquam ab eo omnibus miserabilibus semel promissum fuit, respectu horum ius euasit quaesitum, ad quod obseruandum non solum Imperator ipse, et ii, qui in eius locum successerunt, sed illi quoque, qui eam legem receperunt, suamque fecere, pariter obligati sunt ac quilibet alius ad validam promissionem implendam. Qui igitur probare potest, se iure ad personarum miserabilium numerum referendum esse, suo iure etiam postulat, vt suae audiantur preces. Ad quod vero probandum minime iuramento perhorrescentiae, sicuti plurimi y) quaerunt, eget, sed iuramento fortasse alio, nimirum miserabilis conditionis, quod tunc certe locum inuenit, quando per documenta, testimonia seu alio modo, qui miserabilem se confiteretur, probare nequit, se respectu huius legis re vera esse talem.

y) THOMASIVS l. c. §. 39.

§. IO.

An aduersario miserabilem conuenienti data sit facultas, hoc forum priuilegiatum confestim elegendi?

Quum non solum miserabili actori sed reo etiam hoc priuilegium concessum est (§. 6.): fortasse cuiquam eo facilius veniret in mentem, vt miserabilem conuenienti liceret statim illud arripere forum superius, quo magis sibi persuasum haberet, miserabilem sine dubio ad idem prouocatarum esse, ac iura partium in regula esse reciproca. Sed profecto omni respectu talis prouocatio reicienda esset. Nullum enim beneficium miserabilium personarum aduersariis, sed miserabilibus ipsis tantum hoc *in l. un. C. l. c.* indultum est, quam ob causam, licet nonnunquam per accidens in illorum aduersariorum quoque commodum tendat, hi tamen proprie hoc beneficium sibi adsciscere nequeunt. Nec obstat, quod nonnulli proferant, huic renunciari non posse priuilegio

gio ob vtilitatem publicam introducto, ex quo fortasse deducetur, miserabilem semper superius agnoscere debere iudicium. Nam alii ²⁾ iam responderunt, renunciationem huius beneficium omnino valide fieri posse ³⁾. Licet enim sit publicae vtilitatis gratia introductum, ita nimirum, vt miserabilibus eo succurratur, reipublicae tamen nihil interest, vtum vnus et alter miserabilis eo commodo abstinere an frui malit, quum sufficiat, vt quicumque miserabilis illud in suam vtilitatem, si velit, vertere possit. Deinde etiam his personis non absolute hoc priuilegium datum siue iniunctum, sed saltim sub hac conditione indultum est, *si iudicis lenitatem orent*; vt vero necessario orandum sit nusquam praescriptum est. Renunciari igitur omnino potest, atque miserabilis nullo modo inuitus primam instantiam deserere cogendus erit. Superest igitur aduersario miserabilem conuenienti nulla facultas, hoc forum priuilegiatum confestim eligendi, nisi aperte miserabilis consentiat. Atque ne tunc quidem, vt ipsius preces audiantur, iure postulat, quia non nisi a miserabili oratus princeps illud largiri promissit, et hoc casu pro lubitu vel concedendi vel denegandi omnino faculte abundat.

²⁾ THOMASIVS l. c. §. 24.

³⁾ Ex re ipsa elucet, de talibus tantum esse personis, sermone, quibus, quominus rite renuncient, nullo alio respectu obstat impedimentum, e. g. pupillis et minoribus. Hinc distinctio ab *Hubero in prael. ad tit. ff. de iud. exhibita*, vtum personae miserabiles iuris cum effectu renunciandi alias capaces sint, nec ne, minime hic opus est.

§. II.

Qualis sit iudicii forma?

Iam ipsa processus ad summum iudicem, intermediis praeteritis, deuoluti natura docet, eum ad eos esse referendum, qui vocentur extraordinarii. Quaeritur igitur, quando ad hoc summum iudicium causa peruenierit, vtum in eo ordinarie an summarie agatur? Lex ipsa modum procedendi in hac summa instantia non determinat, sed facultatem tantum ad eam prouocandi permittens nullam de procedendi modo facit mentionem, quapropter merito assumendum esset, quia modus ipse in hoc iudicio

judicio a nostra lege intactus permanisset, consuetum quoque haud immutatum obseruandum esse, atque acquiesceret fortasse aliquis in eo, quod causas personarum miserabilium prae aliis cognosci et expediri oporteat *b*). Ast sane contra omnem huius legis rationem talis certaret opinio. Nam *Constantinus* procul dubio, ut iam saepius dictum est, studuit, vt contra omnes vexas, turbationes, laesiones ac ipsas iniurias munito praestaret miserabiles. Si itaque hunc in finem tantum iis concessisset priuilegium, vt omnia, inferiora praeterire possent iudicia, atque nihilominus ad processum ordinarium summo iudicio vsitatum eos alligasset, quam maximis ipsos exposuisset vexationibus, ita vt illa constitutio nullius foret vsus: sane voluit Imperator, vt in ipso hoc iudicio de simplici et plano hinc summarie procedatur. Cessat igitur ordinis iudicarij civilis observatio exactissima; cessat omnis processus ordinarij forma praetereffentialis, nec non nisi substantialia processus sunt adhibenda.

b) LEYSER l. c. m. 2.

§. 12.

Quid iuris remediorum suspensiuorum?

Remedium suspensiuum, vt constat, in genere est id, quod vsque dum praeuia causae cognitione noua feratur sententia, ne vires rei iudicatae prima sententia consequatur, impedit. Quae si noua sententia fertur a iudice superiore, remedium nominatur deuolutiuum, sin vero ab eodem, suspensiuum in specie *c*). Mouerit itaque quaestio, vtrum quis horum alterutro in causa miserabili vti possit remedio? Vbique quidem intactam ac indecisam hanc inueni materiam; quia autem pro vna aut altera sententia tam dubia certant quam argumenta, disquisitione ac examine eo magis me iudice indigebit, quo facilius peruerso horum remediorum vsu priuilegium omni vtilitate careret.

Quod remedia attinet deuolutiua, nihil clarius est, quam plane haec applicari non posse. Vnicuique enim hoc priuilegio vrenti eo ipso ad summum iudicem prouocandum est. Si vero ad summum, cuius nullus est superior, prouocatur; omnis euanescit reme-

remediorum deuolutiuorum idea. Maiori vero dubio obnoxius est remediorum suspensiuorum in specie usus. Aperte enim haec retardant litem prosecutionem, ad quam tamen euitandam ipsum priuilegium introductum est. Deinde etiam Imperator omnium iis temporibus uisitorum, quae tunc tantum in appellatione consistebant, remediorum usum in hac litem specie nostro sustulit priuilegio, ex quo igitur non sine ratione deduceretur, et hodie adhuc omnia remedia sublata esse. Respectu uero illius dubii, ad dirimendas uexas quidem concessum est priuilegium, sed et tunc, quando haec remedia adhibentur, dirimuntur illae uexae. Si enim, id quod in paragrapho praecedente est praesuppositum, talis causa non nisi summarie agitur: et hic ea tam breui temporis spatio quam expensis paucis absolui potest. Respectu huius uero dubii, disponere quidem potuit Imperator de tunc cognitorum non uero de postea introductorum remediorum applicatione, atque hoc eo minus, quod illud remedium deuolutiuum, puta, appellatio, tam ob priuilegii quam rationis ipsius naturam plane exerceri non poterat, nostra autem remedia suspensiuam et cum hac et cum illo ualde congruunt.

e) HELLFELD in iurispr. forens, lib. 49, tit. 1, §. 2106.

§. 13.

In quibus casibus cesset hoc priuilegium?

Exhibito ipsius priuilegii tenore ac sensu, determinatis personis, quibus competat, modoque, quo petendum ac agendum sit absoluto, tandem ad eos, in quibus hoc priuilegium locum amplius non inuenit, peruenimus casus. Quorum quum complures a compluribus quoque iam pertractati sunt, extra dubitationis aleam positos nominare tantum, controuersis uero obnoxios paulo prolixius commemorare liceat.

Cessat igitur secundum legis un. C. nostrae priuilegium I) cessante ratione. Quodsi enim expeditum est, omnem huius beneficii rationem in aequitate sitam esse, (§. 4.) male peruerseque autem adhibitam aequitatem euadere iniquitatem, laesionem, iniuriam; nemo defendere audebit, hoc priuilegium tunc quoque, quando
ratio

ratio cessat, sine alterius laesione adhiberi posse. Quum vero aequè minus aliquis laesionem ex ipsa lege deducere contendet, prout aluo fluit, non nisi ratione existentis locum privilegium inuenire posse. Ex hoc itaque quam clarissime elucet, cessare 2) etiam tunc, quando lis coram supremo iudice quidem iam coepta est, persona vero desinit miserabilis esse. Miserabilium enim aduersarii superiori iudici sui copiam facere debent; simulac autem miserabiles hanc qualitatem deponunt, eorum aduersarii quoque salua lege supra allegata rursus ad priorem instantiam tuto causam retrahunt. Sicuti enim iis, qui pendente lite coram iudice inferiore ventilata in personarum miserabilium numerum redacti sunt, sane nemo hoc privilegium denegabit, quinimo reiecto argumento ex l. 30. de iud. petito iis, qui litem iam alibi coeperunt, tamen ad iudicem summum quouis tempore semperque prouocationem concedimus, ita quoque, quin miserabili personae durante lite statum suum mutanti ius ad privilegium miserabilium personarum porro prouocandi, denegandum sit, profecto nemo animi pendebit d). Cessat 3) contra ipsum miserabilem quodammodo. Quamquam enim a plurius in genere asseritur, miserabilem contra miserabilem exercere hoc privilegium non posse; ea tamen assertio non est attendenda. Id quod etiam obseruauerunt BRUNNEMANN e) ac GRÖNEWEGEN f) qui distinctionem exhibuerunt, utrum utraque persona sit aequè an altera, altera magis privilegiata? ac in illo tantum casu affirmant, in hoc negant. Sed aliam mihi quam illis viris haec eadem verba in se continent mentem. Hi enim hacce distinctione indicare volunt, tunc cessare hoc privilegium, quando personae eiusdem status litigent, e. g. pupillus contra pupillum, vidua contra viduam; minime vero quando lis inter personas diuersi status ventiletur e. g. inter pupillum ac viduam, id quod valde a mea discrepat sententia, quippe qui non ad statum sed ad damnum respicio, quod quis diuturno litis progressu sentit. Quam ob rem mea quidem ex sententia tunc cessat hoc privilegium, quando damnum quod passae erant miserabiles personae aequale est, quodsi vero non est, siue determinari, nequit non cessat g). Cessat 4) renunciatione (§. 10.) h) 5) in causis feudalibus i) 6) quando aliquis se eo sine miserabilem reddit, ut hoc in suam utilitatem vertere possit privilegium. Aperte enim in fraudem legis,

legis, quae utrique miserabili opem ferre, minime vero ad miseriam excitandam anam praebere vult, et dolose talis ageret. Sed ut dolosis nunquam ista succurrit lex, quam quasi adulterant, sic in hos etiam necessario haec Imperatoris constitutio non quadrat, cui se ipsos reddendo miserabiles vim inferunt. Interim tamen nec cum *Rhetio* ^{e)}, qui propria culpa in paupertatem redactis hoc denegat priuilegium, consentirem, primo quidem ob nimis indeterminatum vocabulum *pauperes*, ac deinde ob omnem probationis defectum. Opinionem enim non nisi *Trentacinquium*, qui non in promptu est, laudando firmat. Nec cum *STRVIO*, ^{m)} facio, qui dolose quocunque modo in miseriam elapsis hoc beneficium cessare asserit. Quamquam enim hic ad *L. 37. §. 3. C. de minorib.* prouocat, dum *qui contra legem, inquit, peccat, frustra ad eam prouocat*: multum tamen abest, ut haec lex sufficere mihi videatur. Primo enim in ea de minoribus, et de aetatis excusatione respectu restitutionis in integrum sermo est, atque hanc ob rem ad quodcunque aliud beneficium legis applicari nequit. Quodsi deinde tam generaliter haec lex disponderet, ut qui vnam legem violet, ad nullam prouocare possit; sane vel minimum contra legem quandam committens quisque iam praescriptus aestimandus esset, ita ut nullum inueniretur ius, ad quod refugium ei pateret. Denique nulla lege interdictum est, ne quis ita agat, ut respectu huius legis, dummodo sine fraude sit, miserabilis euadat. Atqui re ipsa quoque contra nullam legem committit, quapropter argumentum ex hac lege petitum certe dilabitur. Hinc in iis minime cessat, qui aliud crimen, per cuius consequentias miserabiles facti sunt, etiam si dolose commiserunt, dummodo non eo fine, ut priuilegio vtantur e. g. si quis caede quadam facta in miserabilium personarum numerum redactus est; neutiquam ergo huius criminis seu dolosi facinoris gratia nostrum illi denegarem beneficium ⁿ⁾. Cessat ⁷⁾ in causis minimis ^{o)}. Quae vero sit causa minima ob ideam relatiuam, quae ipsi inest, perdifficile est determinatu, quia eadem res alteri maximi, quae alteri nullius est momenti; id quod ergo arbitrio iudicis relinquendum est. Semper deinde asseritur, quod tunc, quando miserabilis persona actionibus sibi cessis vtitur, hoc cesset priuilegium, ^{p)} cuius vero rationem, si absque fraude actio cessa est, non intelligo.

D

Equi-

Equidem concedo, neminem potius ius, quam quo ipse gausus est cedere posse. Sed quis est, qui contendat, miserabiles personas, quibus actio est cessa, hoc ex cedentis iure capere? Suo iure hoc beneficium reclamant, cuius usus in actionibus cessis non est restrictus. Gaudet igitur persona miserabilis, mea quidem ex sententia, omnino hoc privilegio, tam in actionibus alias rite cessis, quam in propriis, quia nullo modo euinci potest, has tantum sub hoc comprehendi privilegio, actiones autem cessas inde excludi. Sed valde aliter res se habet, quando actiones a miserabili ceduntur non — miserabili. Profecto tunc cessat privilegium 8) in his, quippe quod personale est, eamque ob rem neutiquam cedi potest, nec aliis quam miserabilibus ipsis datum est.

- a) Hoc non obstante STRVV. l. c. n. s. cum RITTERO §. 65, defendit, si lis coram supremo iudicis tribunali iamiam pendeat, ac persona quoque definat esse miserabilis, causam tamen non venire remittendam, sed ibi, ubi primum coepta sit, determinandam esse.
- e) ad Cod. b. tit. n. 17. 19. fol. 250.
- f) de legibus abrogatis ad b. tit. Cod. n. 6. 7. 8.
- g) ZOLLER in diff. §. 1. cit. defendit §. 15. quidem, reo miserabili hoc non competere privilegium; unde sponte sequitur, ut non sit privilegiatus. Nihilominus tamen idem §. 19. defendit, miserabilem contra miserabilem privilegio non gaudere; quia privilegiatus contra privilegiatum utatur iure communi.
- h) RITTER l. c. §. 73. THOMASIVS l. c. §. 24.
- i) STRVV. l. c. n. 3. RITTER l. c. §. 39.
- l) de miseric. intemp. cap. 8. n. 25.
- m) l. c. n. 6.
- n) Etsi plane non intelligo, quam ob rem tunc, quando genus per facile est determinatu, quaestiones obmoueantur de speciebus, quae ob differentias specificas ne ab ulla quidem premuntur difficultate: in auctoribus tamen paene omnibus hanc materiam pertractantibus, quaestionem, utrum hoc privilegium cesset in meretrice, obiectam, eamque negatam ubique inveni. Equidem hanc quaestionem specialem nunquam pertractatione dignum crederem; attamen si mihi quid sentiam respondendum esset, absque ullo animo meretricibus patrocinandi, si matiam tuerer sententiam, si quidem persona reuera est miserabilis. Nihil enim ad rem, utrum meretrix au virgo, utrum parasita sit au eremita, quia sine ulla relatione

vel ad virtutes vel ad vitia, multo minus determinata, hoc datum est beneficium, neque aliquid singularis in meretrice inuenitur, cuius causa usus beneficii in ea cessaret.

o) LEYSER *Sp.* 78. *med.* §. STRVV. *l. c. n. n.*

p) RITTER *l. c. §. 68.* STRVV. *l. c. n. 10.*

§. 14.

Vtrum iis adfentiendum sit, qui eius applicationem hodiernam penitus negant?

Quamquam plurimi in eo consentiunt, quod haec lex adhuc hodie tam valeat, quam exerceri possit: nonnulli tamen licet pauciores, inter quos imprimis THOMASIVM ^{q)} refero, sunt, qui huius auctoritatem hodiernam vel in dubium vocant vel penitus denegant. Sed quum de illorum aequae minus ac de horum opinione conuinci possim, propterea quod nimis vacillante fundamento vtrorumque nituntur rationes: illa prima magis mihi arridet sententia. Quamquam enim aliquid dubii excitatur ex eo, quod ea Iuris Romani capita, quae ad statum publicum respiciunt, mutato Reipublicae statu, perdifficile applicationem inueniunt: huic scrupulo opponendum est, quod vix et ne vix quidem talia capita hodie applicari possint, sed nunquam haec materia fori pro tali aestimanda sit, quae ad statum publicum pertineat, quare salua quidem re dubium set obmoueri et concedi potest. Receptum potius vbiq;e viget in Germania, in singulis prouinciis, in ipsis imperii summis iudiciis Ius Romanum, ergo et haec lex, cuius igitur valorem qui reicit, vel in specie eam abrogatam vel nostris moribus seu statui hodierno germanico plane contrariam esse affirmat, eius probationem vt in se suscipiat necesse erit. Quum vero et illius et huius asserti omnis deficit probatio, et potius aequitas, quae auxilio destituo opem ferre iubet, non minus in Germanorum quam Romanorum miserabiles applicari potest, nullus dubito, quin nostrum priuilegium, vt quondam, ita omnino quoque hodie valeat exerceri queat.

q) *l. c. Sect. 3. et 4.*

D 2

§. 15.

Conclusio.

Non quidem multas, Lector Beneuole, impletas vides paginas, neque tamen plura esse, quae pertractare constitueram, iubeus confiteor. Atque quum nihil mihi magis curae fuit, quam vt aut nihil omitterem, quod ad rem pertinere visum sit, aut nihil tangerem, quod a re alienum foret; omnibus aliis sat notis excusationibus nimiae, puta, digressionis, scopi, sibi praescriptorum limitum, et q. s. r. quieto supersedeo animo. Quodsi vero humani quid in me reperis, id certe eo magis mihi persuasum est, vt indulgentia tua excusatum habeas, quo maiorem laudem candidus sane in defendendo quam in perstringendo iuuenem quaeris.

PRAENOBILISSIMO
DOMINO RESPONDENTI

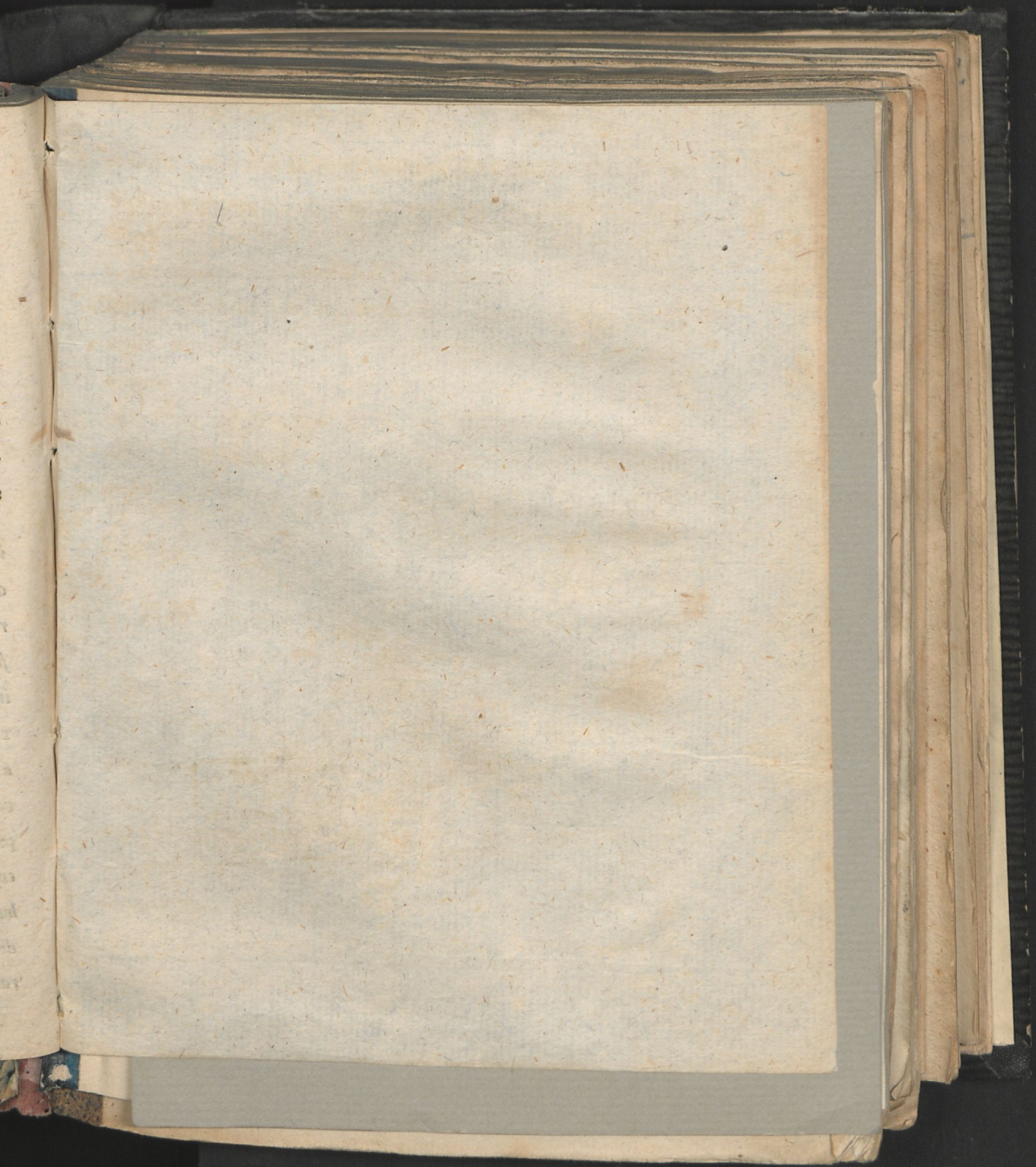
GRATVLATVR

P R A E S E S.

Tertius quidem nunc es, qui ex numero commilitonum sollertissimorum idem eruditionis specimen publice exhibere cupis, quod duo iam anno praeterlapso publicarunt, cum quoque in eo essent, ut exteris adorare it musas; ast nunquam nec in auditoriorum frequentatione, nec in studiorum industria, nec in morum probitate tertius fuisti, quin potius inter nostros ciues sollertes et morigeros primus ita effulsisti, ut nemo TE in hoc antecefferit honore. Eadem igitur, qua ambo iam dictos accepi labores, TVAM quoque perlegi et emendandi elaborationem animi voluptate, licet non fuerint primitiae laborum tuorum, sed alii iam praecefferint, quorum unus prelo etiam fuit destinatus, inopinato autem casu impeditus. Tanto maior tibi debetur laus et gloria pro indefesso hucusque praestito tam studiorum quam morum amore. Absque blanditiarum fuco tam Patriae de cine optima spe laudato, quam orbi litterato de alumno scientiarum cupidine flagrante, scuti etiam parentibus

de filio diligentissimo et obedientissimo gratulari mihi licet. Abeundo nunc ad exteras musas nostrorum omnium tecum fers applausum, tantoque maiores abs TE expectamus peregrinationis et absentiae tuae laudabilis fructus, quum solitum triennii spatium in hac alma perantiqua ad litteras quiete incubueris, nec nimis properando patrias deserueris scholas. Conseruet TE summum Numen et Gottingae pariter incolumem, atque hic semper fuisti, et redeas tandem scientiis locupletissimus in honorem familiae TVAE a QVISTORPIIS famigeratissimis tam descendens, quam cum his nominibus Gryphiae et Wismariae eximie florentibus, a latere coniunctae. Hoc in votis meis est maximis. Dabam Rostochii, d. 2. Aprilis, 1781.

UNIVERSITÄT
SACHSEN-ANHALT
MAGDEBURG
1911

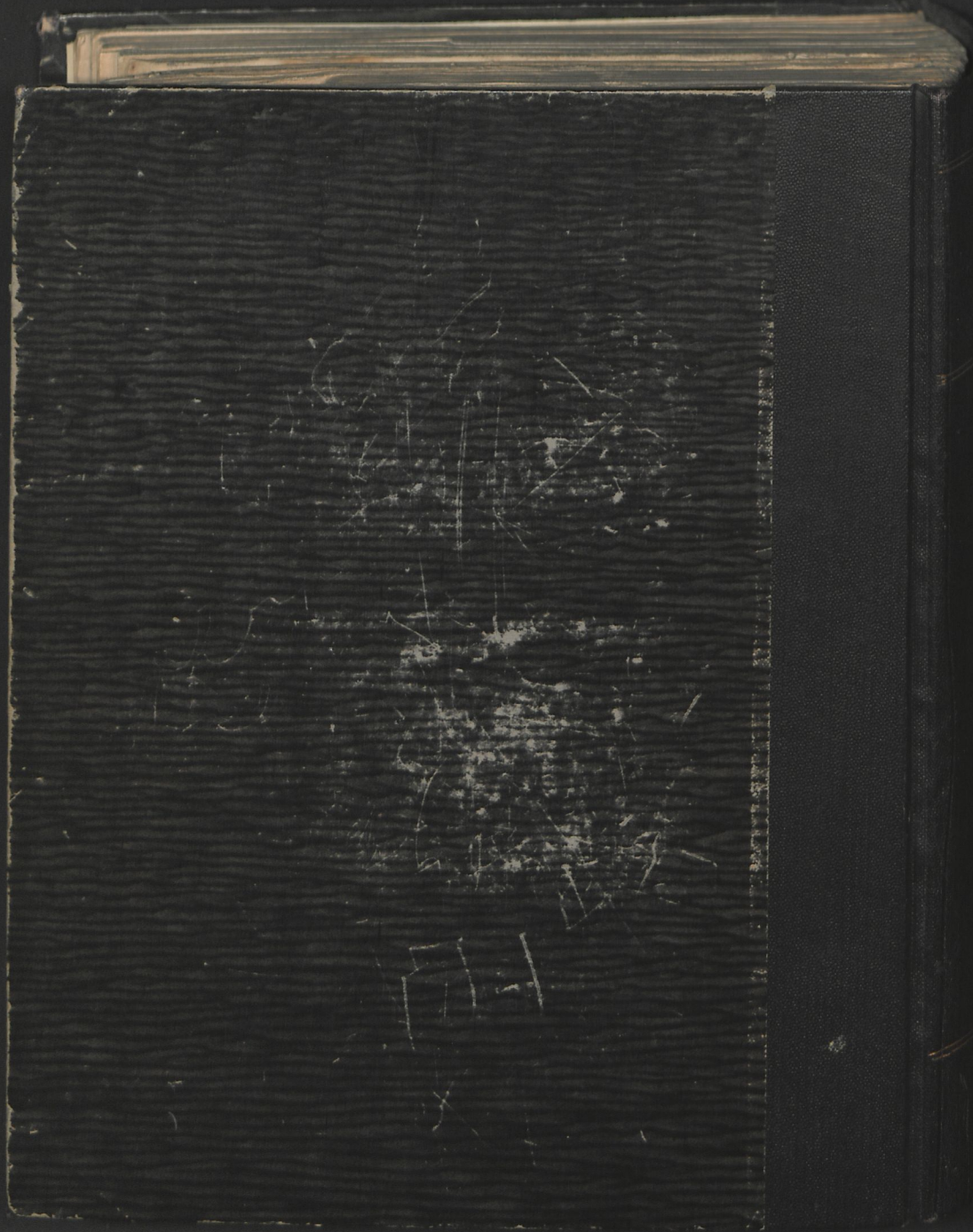

ULB Halle
004 517 601

3

TA → OL **f**
nur 1+8 verknüpft

24

DE
**FORO PERSONARVM
MISERABILIVM,**

AD LEGEM VNICAM CODICIS:
QVANDO IMPERATOR INTER PVPILLOS
VEL VIDVAS ETC.

P. 146,
DISSERTATIO IVRIDICA,

QVAM
SPECIMINIS LOCO A SE ELABORATAM

SVB
AVSPICIIS DIVINIS,

CONSENTIENTE
AMPLISSIMA ET INCLYTA FACVLTATE IVRIDICA
IN ACADEMIA ROSTOCHIENSI,

PRAESIDE
VIRO EXCELLENTISSIMO ET CONSVLTISSIMO

DOMINO
WALTER VINCENT WIESE,

IVR. DOCT. ET PROF. PVBL. ORD. FACVLT. IVRID. SEN.
ET P. T. DECANO,

PROMOTORE IN PERPETVVM DEVENERANDO,

ANNO MDCCLXXXI DIE VI. APRILIS,

IN ACROATERIO MAIORI

HORA NONA ANTE MERIDIEM

PVBLCO EXAMINI SVBMITTET

IOHANN GOTTFRIED CRVMBIEGEL,

ROSTOCHIENSIS.

ROSTOCHII,

TYPIS ADLERIANIS.

